

Concept rapport

ACTUALISERENDE VELDONDERZOEK FLORA- EN FAUNAWET INBREIDINGSLOCATIE SCHANSSTRAAT 17 TE TERHEIJDEN

Adviesbureau

Mertens

Concept rapport

ACTUALISERENDE VELDONDERZOEK FLORA- EN FAUNAWET INBREIDINGSLOCATIE SCHANSSTRAAT 17 TE TERHEIJDEN

rapportnr. 2016.2186

februari 2016

In opdracht van:
DSE BV
Martinus Nijhofstraat 22
5103 PL Dongen

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en ecotoxicologie

Bezoekadres: Dr. Willem Dreeslaan 1 te Bennekom
Postadres: Postbus 367, 6700 AJ te Wageningen

T: 0317-428694
M: 06-29458456

E: info@adviesbureau-mertens.nl
I: www.adviesbureau-mertens.nl

© Adviesbureau Mertens BV, Wageningen, 2016.

Deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming vrij worden vermenigvuldigd. De verzamelde data zijn alleen te gebruiken voor het hier geschetste onderzoek en mogen niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 INLEIDING.....	2
1.2 HET PLANGEBIED EN DE PLANNEN	2
1.3 DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK	4
1.4 OPBOUW RAPPORT.....	4
 2. FLORA- EN FAUNAWET	 5
2.1 FLORA- EN FAUNAWET	5
2.2 RODE LIJST	5
 3. METHODE	 7
 4. RESULTAAT INVENTARISATIE EN BEOORDELING	 8
4.1 BESTAANDE GEGEVENS	8
4.2 FLORA	8
4.3 VLEERMUIZEN	8
4.4 OVERIGE ZOOGDIEREN	9
4.5 BROEDVOGELS.....	9
4.6 AMFIBIEËN	9
4.7 VISSSEN	9
4.8 REPTIELEN.....	9
4.9 OVERIGE.....	9
 5. SAMENVATTENDE CONCLUSIE.....	 10
 GERAADPLEEGDE LITERATUUR.....	 11
 BIJLAGEN	 12
1. BEGRIPPEN	13

Figuur 2. Foto-impressie van de inbreidingslocatie Schansstraat 17 te Terheijden op 10 februari 2016.

Figuur 2. Foto-impressie van de inbreidingslocatie Schansstraat 17 te Terheijden op 10 februari 2016.

1.3 Doelstelling van het onderzoek

De doelstelling van het onderzoek is tweeledig. Enerzijds wordt inzichtelijk gemaakt welke wettelijk beschermde natuurwaarden in het kader van de Flora- en faunawet te verwachten zijn. Anderzijds worden de consequenties van deze aanwezigheid voor de planontwikkeling weergegeven.

Gelet op de opdracht genoemd in de inleiding en de doelstelling, is het van belang dat de volgende vragen worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde planten- en diersoorten komen mogelijk voor ter plaatse van en in de directe omgeving van de inbreidingslocatie aan de Schansstraat 17 te Terheijden?
2. Welke verwachte wettelijk beschermde planten- en diersoorten ondervinden nadelen van de plansituatie?
3. Hoe dient te worden omgegaan met eventuele negatieve effecten van de plansituatie op wettelijk beschermde planten- en diersoorten?

1.4 Opbouw rapport

Na een korte uitleg over de Flora- en faunawet (hoofdstuk 2) komen achtereenvolgens aan de orde:

- De onderzoeksmethode (hoofdstuk 3).
- Een beschrijving van de aanwezigheid van beschermde soorten (hoofdstuk 4).
- Een beoordeling van de effecten op beschermde soorten (hoofdstuk 5).

In bijlage 2 wordt een overzicht gegeven van de gebruikte definities en afkortingen.

2. FLORA- EN FAUNAWET

2.1 Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet zijn regels gegeven over de bescherming van de in het wild levende planten- en diersoorten, mede ter uitvoering van de soortbescherming in de Europese Richtlijnen (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn). Deze soortenbescherming van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn geïntegreerd in de Flora- en faunawet. Deze soortenbescherming houdt in dat handelingen zoals het doden, opzettelijk verontrusten, verstoren of vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen, holen, nesten, eieren van dieren en het uitgraven, plukken en vernietigen van groeiplaatsen van planten verboden zijn.

Een ruimtelijke ingreep kan gepaard gaan met negatieve effecten op planten en dieren. Om een ruimtelijk plan tot uitvoering te kunnen brengen die negatieve effecten heeft op beschermde soorten, is in een aantal gevallen een ontheffing van het Ministerie van Economische Zaken noodzakelijk. Om een dergelijke ontheffing te kunnen verkrijgen, moet aangetoond worden dat de voorgenomen ruimtelijke ingreep geen afbreuk zal doen aan de gunstige staat van instandhouding van de beschermde soorten. Qua mate van bescherming kan onderscheid worden gemaakt in de volgende drie beschermingsregimes.

Algemeen voorkomende soorten (categorie 1: lichte bescherming)

Voor algemeen voorkomende soorten zoals haas, egel, veldmuis, bruine kikker of gewone pad geldt sinds begin 2005 een algemene vrijstelling. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd als zij worden geschaad op voorwaarde dat met deze soorten goed omgegaan wordt: zij mogen niet onnodig gedood of gewond worden en activiteiten dienen buiten de kritieke periode plaats te vinden.

Minder algemeen voorkomende soorten (categorie 2: matige bescherming)

Voor soorten die minder algemeen voorkomen als eekhoorn, steenmarter, levendbarende hagedis en diverse soorten orchideeën geldt dat een ontheffing vereist blijft bij ruimtelijke ingrepen die negatieve effecten voor deze soorten hebben. Een uitzondering hierop kan gemaakt worden als wordt gewerkt volgens een door de Minister van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. In zo'n gedragscode geeft een sector of initiatiefnemer zelf aan welke gedragslijnen men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Bij het hebben van een gedragscode voor de minder algemeen voorkomende soorten is alleen nog een ontheffing nodig voor werkzaamheden die niet conform de gedragscode worden uitgevoerd.

Strikt beschermde soorten (categorie 3: strikte bescherming)

Voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan, vanwege de Vogelrichtlijn te beschermen vogelsoorten en soorten die zijn opgenomen bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (o.a. ringslang, hazelworm, boomarter, das en waterspitsmuis) geldt dat een ontheffing alleen wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat en er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

2.2 Rode lijst

De Rode lijst met bedreigde soorten is eind 2004 gepubliceerd in de Staatscourant en voor een deel in 2009 herzien. Aan de op deze lijst genoemde soorten komt bescherming toe voor zover zij vallen onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet.

Tussen de Flora- en faunawet en de Rode lijsten bestaat geen formele relatie. Alleen op basis van 'gunstige staat van instandhouding' kunnen bij beschermde Rode lijstsoorten "zwaardere" randvoorwaarden gelden ten aanzien van mitigerende en compenserende maatregelen dan voor algemene soorten. Zo zal het bij zeer algemeen voorkomende soorten die niet afnemen in aantal (geen Rode lijstsoort) relatief eenvoudig zijn om aan te tonen dat de "gunstige staat van instandhouding" niet in het geding komt. Voor soorten met een beperkt verspreidingsbeeld en die afnemen in aantal (soorten die wél op de Rode lijst staan) is een uitgebreide effectenstudie wenselijk. Voor deze soorten geldt namelijk de zorgplicht (artikel 2 van de Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Dit artikel is derhalve ook gericht op het voorkomen van doden en verwonden van algemene soorten.

3. METHODE

Op woensdag 10 februari 2016 is een bezoek gebracht aan de inbreidingslocatie en directe omgeving gelegen aan de Schansstraat 17 te Terheijden. Gedurende dit bezoek is de inbreidingslocatie en de directe omgeving beoordeeld op het mogelijk voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Dit vond plaats aan de hand van aanwezige ecotopen en sporen. Er is zeer beperkt gebruik gemaakt van bestaande verspreidingsgegevens om het (potentieel) voorkomen van beschermde soorten te bepalen, omdat deze via o.a. Waarneming.nl worden beheerd voor een veel groter gebied. Overige waarnemingen worden tevens bewaard voor een groot gebied, namelijk op kilometerniveau zoals weergegeven op www.telmee.nl. en op een nog groter schaalniveau in verspreidingsatlassen.

4. RESULTAAT INVENTARISATIE EN BEOORDELING

4.1 Bestaande gegevens

In 2014 is een verkennend veldonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen en de eventuele effecten op beschermde planten- en diersoorten (Adviesbureau Mertens, 2014a). Dit onderzoek is aangevuld met een gericht onderzoek naar het voorkomen en de eventuele verspreiding en het terreingebruik van planten, vleermuizen en vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen (Adviesbureau Mertens, 2014b). Uit deze onderzoeken kwam naar voren dat effecten op matig- en zwaar beschermde soorten werd uitgesloten. Vleermuizen werden in 2014 wel vastgesteld maar konden gewoon blijven vliegen in de aanleg en gebruiksfase waardoor negatieve effecten werden uitgesloten. Tevens werden geen vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen aangetroffen in het plangebied en de plannen hadden ook geen effect op deze soorten. Beschermde planten zijn niet aangetroffen.

4.2 Flora

Het plangebied betreft braakliggende gronden. Deze gronden zijn het pioniersstadium grotendeels niet ontgroeit. In dit ecotoop kan het voorkomen van beschermde soorten worden uitgesloten. De randen van het gebied zijn van oudere datum. Deze zijn in 2014 gericht onderzocht op het voorkomen van vogelmelk en koningsvaren. Deze plantensoorten zijn in 2014 niet vastgesteld. Gegevens over het voorkomen van beschermde planten zijn doorgaans 5 jaar geldig (5 jaar voor mobiele soorten) en derhalve nog steeds bruikbaar gedurende onderhavig actualiserend onderzoek. Gedurende het verkennend veldonderzoek op woensdag 10 februari 2016 zijn geen beschermde planten of resten van beschermde planten aangetroffen. Op grond hiervan wordt het voorkomen van beschermde plantensoorten uitgesloten.

4.3 Vleermuizen

Het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen kan worden uitgesloten. In 2014 is gericht onderzoek uitgevoerd en in 2014 toen geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld (Adviesbureau Mertens, 2014b). Sinds 2014 zijn de opstallen in steeds mindere staat van onderhoud. Hierdoor hebben weersinvloeden negatieve invloeden op eventuele vleermuizen in de opstallen. Gegevens over het voorkomen van beschermde vleermuizen zijn doorgaans 3 jaar geldig (3 jaar voor mobiele soorten) en derhalve nog steeds bruikbaar gedurende onderhavig actualiserend onderzoek. Effecten op verblijfplaatsen kunnen derhalve worden uitgesloten.

Het voorkomen van vliegroutes kan worden uitgesloten. Het voorkomen van kolonies wordt uitgesloten en de daarmee samenhangende vliegrouen worden derhalve niet aannemelijk geacht. In 2014 zijn tevens geen vliegrouen aangetroffen (Adviesbureau Mertens, 2014b). Effecten op vliegrouen kunnen derhalve worden uitgesloten.

Het voorkomen van migratieroutes wordt uitgesloten, omdat grootschalige landschapselementen zoals dijken en vaarten niet voorkomen in of grenzend aan de inbreidingslocatie. Effecten op migratieroutes worden derhalve uitgesloten.

Met de realisatie van de plannen worden geen groenelementen en bomen gerooid. De hoeveelheid groen neemt niet wezenlijk af. Met de realisatie van de plannen worden tuinen gerealiseerd en neemt de oriëntatiemogelijkheid toe, mede als gevolg van de woningbouw. In 2014 zijn is tevens vastgesteld dat de inbreidingslocatie geen essentieel foerageergebied is (Adviesbureau Mertens, 2014b). Negatieve effecten op de foerageermogelijkheden van vleermuizen kunnen derhalve worden uitgesloten.

4.4 Overige zoogdieren

Gelet op de aanwezige ecotopen en de ligging, wordt het voorkomen van matig of zwaar beschermde zoogdieren uitgesloten. Mogelijk bevindt zich op de weilanden en randen wel een konijn, haas, mol en/of huisspitsmuis. Voor deze algemene soorten bestaat een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet. In 2014 was dit reeds ook vastgesteld (Adviesbureau Mertens, 2014a).

4.5 Broedvogels

In 2014 is vastgesteld dat onder de daken van de woningen rond de inbreidingslocatie territoria van huismus voorkomen (Adviesbureau Mertens, 2014b). In 2014 is vastgesteld dat de mussen sporadisch foerageerden binnen het plangebied. Er zijn in 2014 geen overige nesten of territoria van broedvogels aangetroffen met jaarrond beschermde nesten in deze woningen (gierzwaluw). Tevens werden geen uilen vastgesteld gedurende onderhavig onderzoek. Sinds 2014 zijn de opstallen in steeds mindere staat van onderhoud. Hierdoor hebben weersinvloeden negatieve invloeden op vogels in de opstallen. Gegevens over het voorkomen van beschermde dieren zijn doorgaans 3 jaar geldig (3 jaar voor mobiele soorten) en derhalve nog steeds bruikbaar gedurende onderhavig actualiserend onderzoek. Gedurende het onderhavig verkennend onderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden van bijvoorbeeld het voorkomen van uilen in de opstallen. Er zijn geen krijstrepen, veren en braakballen aangetroffen. Effecten op vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen kunnen derhalve worden uitgesloten. Uiteraard blijft van toepassing dat in verband met het voorkomen van algemene vogels geldt dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd buiten het broedseizoen of op een manier dat vogels niet tot broeden komen.

4.6 Amfibieën

In 2014 is vastgesteld dat de inbreidingslocatie aan de Schansstraat 17 te Terheijden mogelijk leefgebied voor de kleine watersalamander, bruine kikker en gewone pad. Deze soorten zijn licht beschermd en niet bedreigd. Voor deze licht beschermde soorten bestaat een algemene vrijstelling van de Flora- en faunawet. De situatie is sinds 2014 niet wezenlijk veranderd. Het voorkomen van matig- en zwaar beschermde soorten amfibieën wordt derhalve uitgesloten.

4.7 Vissen

Binnen het plangebied komt geen oppervlaktewater voor. Effecten op vissen worden derhalve uitgesloten.

4.8 Reptielen

Gezien de huidige inrichting ten opzichte van de verspreiding van reptielen (zie Ravon.nl), de ligging en de aanwezige ecotopen, kan de aanwezigheid van reptielen worden uitgesloten. In 2014 is dit reeds ook vastgesteld.

4.9 Overige

Gezien de huidige aanwezige ecotopen kan de aanwezigheid van beschermde geleedpotigen en mollusken (o.a. brede geelgerande waterroofkever en zeggekorfslak) worden uitgesloten. In 2014 is dit reeds ook vastgesteld.

5. SAMENVATTENDE CONCLUSIE

Er zijn plannen voor de realisatie van woningbouw aan de Schansstraat 17 te Terheijden. Deze ontwikkeling zou kunnen samen gaan met effecten op planten- en diersoorten die beschermd zijn via de Flora- en faunawet. Op grond hiervan is in 2014 verkennend en gericht veldonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten.

In 2014 is vastgesteld dat de inbreidingslocatie foerageergebied is voor vleermuizen en dat verblijfplaatsen van vleermuizen ontbreken. Gedurende en na de realisatie van de plannen kunnen vleermuizen gewoon blijven foerageren en vliegen. Deze conclusie wordt in onderhavig onderzoek bevestigd. Effecten op de vleermuizen worden derhalve uitgesloten.

Vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen zijn niet aangetroffen in 2014 en deze situatie is sinds 2014 niet verbeterd. Het voorkomen en effecten op vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen kan derhalve worden uitgesloten. Wel komen er algemene vogels voor. In verband met het voorkomen van deze algemene vogels is het van belang om op een manier te werken dat nesten en eieren van vogels niet worden beïnvloedt. Het voorkomen van overige matig of zwaar beschermde soorten is uitgesloten. In 2014 werd dit tevens vastgesteld.

Op grond van bovenstaande analyse worden effecten op matig en zwaar beschermde planten- en diersoorten uitgesloten; de realisatie en het gebruik van de inbreidingslocatie Schansstraat 17 te Terheijden is niet in strijd met het gestelde binnen de Flora- en faunawet.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Literatuur

- Adviesbureau Mertens, 2014. Quick scan Flora- en faunawet inbreidingslocatie Schansstraat 17 te Terheijden. Wageningen, 1-14.
- Adviesbureau Mertens, 2014. Veldonderzoek beschermde planten- en diersoorten inbreidingslocatie Schansstraat 17 te Terheijden. Wageningen, 1-14.
- Bink, F.A., 1992. Ecologische Atlas van de dagvlinders van Noordwest-Europa. Schuyt en Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem.
- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., Laar. V. van, Smeenk, C., Thissen, J.B.M., 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. KNNV 1-336.
- Cremers, R., Delft, J., 1999. De amfibieën en reptielen van Nederland. KNNV-Uitgeverij.
- EEG, 1979. Richtlijn 79/43/EEG inzake het behoud van de Vogelstand. Publicatieblad Europese Gemeenschap, nummer L. 103.
- EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.
- Gerstmeier, R., Romig, T., 1997. Zoetwatervissen van Europa, Tirion, Baarn, 1-368.
- Hustings, F., Vergeer, J.W., Eekelder, P., 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nationaal Natuurhistorisch Museum Leiden, SOVON, Beek-Upbergen, 1-584.
- Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W., 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV, Utrecht, 1-260.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van ELI (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009b. Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van ELI (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2004. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 1998. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten en diersoorten (Flora en Faunawet). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 402, 1-37.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Informatie, Dienst Regelingen, 2012. Soortenstandaard Bittervoorn, Den Haag.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Informatie, Dienst Regelingen, 2012. Soortenstandaard Kleine modderkruiper, Den Haag.
- SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse broedvogels.
- Nie, H.W. de, 1996. Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen. Media Publishing, Doetinchem, 1-151.
- Spikmans, F, Jong, T. de, 2006. Het waarnemen van zoetwatervissen, Nijmegen, 1-55.

Website

- www.ravon.nl
- www.waarneming.nl
- www.sovon.nl
- www.telmee.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGEN

1. BEGRIPPEN

Baltsplaats	Plaats waar een vleermuis al roepend rondvliegt in de herfst en die doorgaans wordt verdedigd tegen andere mannetjes.
Foerageergebied	Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert. Dat gebied wordt regelmatig bezocht door vleermuizen om in te foerageren en dat doorgaans meerdere foerageerplaatsen kent die langere tijd worden gebruikt.
Foerageerplaats	Plek (jachtplek) waar wordt gejaagd door vleermuizen. De plek kan in de directe omgeving van de kolonieplaats liggen maar ook kilometers verderop.
Kolonie	Groep vleermuizen (kleine groep mannetjes of meestal grotere groep vrouwtjes, soms gemengd (soorten, geslacht)) die in het voorjaar tot de herfst bijeen blijven. De groep kan zich vestigen in gebouwen (in spouwmuren of onder daklijsten e.d.) of bomen (spechtengaten, scheuren). Een groep vrouwelijke vleermuizen wordt ook wel aangeduid als een kraamkolonie. In zo'n groep worden jongen geboren en grootgebracht. Een kolonie maakt vaak gebruik van meerdere verblijfplaatsen die soms gelijktijdig worden gebruikt.
Migratieroute	Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa (zie ook vliegroute) of een route in een andere tijd; bijvoorbeeld tussen foerageerplaatsen.
Paarplaats	Territorium van territoriale mannetjes. Voor de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis is dit doorgaans te vinden in boomholten. Voor de laatvlieger en de dwergvleermuis is dit te vinden in gebouwen. Voor de watervleermuis is dit te vinden in bomen en later, tegen de winter, zijn ze te vinden in overwinteringverblijven. Het mannetje vormt een harem met meerdere vrouwtjes. De paartijd valt in de herfst (uitgezonderd de grootoorvleermuis waarbij het in april valt (vroeg voorjaar)). De hier geschetste situatie van de paring wordt in dit rapport omschreven als "herfst situatie".
Verblijfplaats	Een object (huis, boom, bunker, grot, kast en dergelijke) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag of 's winters permanent).
Vliegroute	Route die door vleermuizen elke avond wordt gebruikt om van de kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en visa versa (zie ook migratieroute). Vrouwtjes met jongen keren soms midden in de nacht terug om de jongen te zogen en gebruiken dan de route. Vliegroutes liggen over het algemeen langs lijnvormige (landschaps)elementen als bomenlanen, huizenrijen e.d. De functies zijn beschutting bij winderig en koud weer, oriëntatie in verband met de echolokatie-geluiden en het vinden van voedsel.
Voorbijvliegend	Vleermuizen die voorbijvliegen, niet via een vaste route. Het betreft meestal zwervers of trekkers.
Zwermen	Direct na het uitvliegen, naar vooral voor het invliegen bij een kolonie zwemt een deel van de kolonie rond de kolonieplaats. Zwermgedrag is derhalve een indicatie voor een eventuele kolonieplaats.
Winterverblijfplaats	Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hybernation) gaan. Deze ruimte is doorgaans donker, heeft een hoge luchtvochtigheid en temperatuurwisselingen zijn nihil.

Zomerverblijfplaats Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is. In sommige gevallen vormen bijvoorbeeld mannetjes kleine groepjes.

Postbus 367
6700 AJ Wageningen
Tel: 0317-428694
Fax: 0317-450601